

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 1. Transport av høij

Fylke: Telemark

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Rauland

Emne:

Bygdelag: Haddeland

Oppskr. av: Asm. Gjørtel

Gard: Borge

(adresse): Rauland

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. På ein liten gart - eller huomannsplass
der dei iktige ~~had best~~ må dei sjølvsagt
bruke andre måter med å få høije i hus, enn
på større gartar med hest.

Å få stå i utmøtke er det iktige delst med
enna, men det har minke svært.

Men mange småbrukarar driv med det
enna - Dei større gartar ^{har stult} eller kvart

dei siste Auger-åri, eller dei fakte bidrog til å dykke heime.

Når ein, som iktige, har best gjælv, skal
få heim høiget frå utslakta, so gjer han
det på den måten at han leiger fleire

høigarar samstundes - ein stogs løynd-
(beve med den attilnøt at han betalar),

Solis får han heim høiget på 1 - eller 2
dagar; dette er ein stor gjymning for brøyling
an vegen til utslakta

2. Fyrr i tidi var det å beva høiget i bøy
til stakken, eller "skjytja" som dei seie her;

det var eit timbra hus utan ræst: "Kaldskjete"

som stod nær utslakta. Denne var allid
høit med kvær - ein kløyvd slott, som
var skanta ^{litt} høl. Tøka hadde under = og over Røin

og såj umley ordis eit:
Lina skyggetur, heita med
kväv slutt det ei mengd

Uttale: „Lijjje“

(uttalest: „sjjji“)

av alt i heiane

Over = kväv og tunderkväv var hogne på same
måten, men når dei la dei på, so la dei
tunderkväv med den runde sia med, hogge ^{or} eit
for åsane, so det skjoi skulde skride med,
og overkvävst la dei med runde sida (baksida)
upp og ^{uppl} ⁱⁿⁿ ^{kväv} ^{met}. Dette var bette og varige
sak. Den som bygde bruk skjoi utvæst gagar
enn öks og sag. Tre fann dei i utvæst skog,
gran, eller helst fure. Jamvel lagar som
låg i myrane grov dei upp og skjode dei
kväv. - Kväv, eit.

I dei sistre 20 åri ^{dei som gatte ho best} har ^{slutta} med å bera i bäng
på ryggen. I staden her dei fleste fanga seg
ei lite luttjond kväv, hövrogg, utvæst
med „darrari“ og grindar. Dumm er lette å dra
og svinte i lesse i. Er ikkje myri altfor blaut
gong det fint. (X) kväv))

„Borsvakti“ eller „Kjeband“ er utkjent, dei
har i bäng: Hövret vart „Kjeband“ i stam, faste
Kjeband - desse vart lagde beint på dei
kväfalle bängi, som låg på ein lagley stad - det
var självsagt fangvint å reise seg med byrdi ^{derom}
det var for flekt. - 7-8 eller 9 Kjeband var
samley byrd - eller beste Karane akkorsom dei Kjeb
seg altså til. Dei gjorde so byrdi same, so
hardt, at ein kunde Kje bær det gjetke ^{and} å
få pæsse armane innæms bängi for å fiske
~~seg~~ byrdi på seg. Når dei skulde reise seg, so gjorde
dei det for det mest ubær hjelp, for dei kunde
eit Kjeb so det gjetke lettare enn ein Kjebvint.
Dei altso halane i myri (marti) opente seg alttyver
D dette so småbrukane

og abtyves, slo så heimi inni og vippa fram und
 umkrappum - og - byti fy ende und. Na var hann
 hannur på fire - so var det alt heiri á stessu seg-
 nun hi dette þakke var det godt á fá litt hjelpu.
 - den som skulde hjelpu stod á loak byrdi.

2 Rauland er det heira fá stades di brukta
 á slae höy med frá fjallet. Det er i Akurei,
 Vá og Stabogdi Kinsar - der Raulandsfjell
 ris over gortum. Uppi fjallet er sumsted
 fins "græ" (eit) som di slae. Löyþing heu di
 itkjá so der anná di slae. Þei lagar stann á
 lojark-rislar, bind róstantum saman med ein
 jarntþing, þemur höyat i stann, faska
 þemur - byggi slae undanfóu og tippuker
 - gjum so lassu gott itop.
 Týr var þemur und i höy omni, men nu er det
 mindur. Det hann var bi á þaka ráki og
 þrá lassu.

Þa brukta snorsku og rulle höyat er itkjumt.
 Þukta "þulle" er itkjumt. - Þái - setji.

Det hann ráki at di brukta höyþingi þil
 á laua inn höy med, nár det var slukt veg
 þi höy þerut - men itkjá serkelut "Höy þang"

3 Þei Kjöndu höye heim: Frá stöjlar og
 ulstättur langt þurta: pá vinterföru.
 Frá höyat i utgortet: þáru pá
vinter - og sumarföru, ettersom det var rom
 i heimelöta - eller þrang til höy.

4 No got bidi brukar dei fleste hjuls i
 høymni. "Fjerehjuling" er den mest vanlege,
 - bak-hjulene ^{store} ~~store~~ em fram-hjulene.
 På gardar det er brøtt hev dei istaden
 for framhj. "stuttemeis", dei skyt ikkje
 så hardt på hesten utfor-bakk, og er lettare
 kvile med got hesten mot-bakk.

I det siste hev dei teke til med bil-
hjulen, lette hjulet med gummidekk og tuffring,
 - så brukar dei kover 2 hjul på vogni, som er
 gjord med langskjone - der halopartur av
 lassut gryn framme aksetur og halopartur alb-
 urn, - so det vey jemt (litt hynge framme)
 Disse vognene er breidare em "fjerehjuling"
 og lettare, so dei tek større lass

Nokre viss mål på vognene, anten det er
 4 hjul eller 2 hjul er ikkje godt å gjeva, så
 då det er so ymse omst det. På ein
 flat og lettvinen god er vognene store
 - men på ein brøtt og tungvinen god er
 vognene sondre. (mindre).

På bår desse stog vognes er det faste
 "clarrar" bak og fram (som ikkje kan legges
 ned) - og grindar, som ein Mann hekke av
 på Ross side.

For ca 40 år sidan fant ikkje hjulslidar,
 - dei brukte berre bjørkeskier, utan skoning
 em sumann - det høijøying.

Noksliden (bil å Rossen høvd i) hadde og skening
 utan skoning, hadde ca 30 cm høij abavn framme
 og bak, og eit laus fjøl, som dei kunde taka
 utav på Rossen side. Disse ledafjälene stødde og
 til flåsta (eit) på sleden

Navnet: "Høyslede" tyder slede med Premeias
 "Hjulslede" var navnet på sleden før det hjul bak,
 og dette navnet gjekk over til slede med 4 hjul,
 - altså: ei 4 hjuls høyvogn var kalla "Hjulslede"
 når den er forsynet med "Larvar" og grindar.
 På vinterfjor brukta ein skomring på meiane
 - men ikkje på sunnarfjor.

Med meier skulde ein helst ikkje kjøpe eller
 almannavegen, såvidst ikkje lass, både sleite
 det ut meiane på sleden og skodde vegen.

Før ca 40-50 år sidan var ^{på Kjøp, gora} det for det mesta
 3 vogner: Skjærskjone, Lassetkjone og ^{Kornstelen.} (Kornstjone),
 den sistnevnte var med hjul bak og meier framme.
 "Kornstelen" skulde vera noka stuktare enn ein
 alm. Kornstær, for den tid "Geske dei ~~de~~ repp"
 d. v. s. sette ^{Kornet} det på stæne, og når dei kjøpde
 Kornstær, sette dei heile støyren med Kornet
 på og la på sleden med koppen fram, stakte
 korbunden gjennom bakstøven og koppen over stæren
 gjennom framstøven. - Så låg stæren så at dei
 fekk ikkje skive av. Lette bøkke dei på

Kornstelen var hånslig breid til 2 stæver
 på bakken av sleden, alltid med aksi inn i lag
 skjøtline ^{til midt} (so ikkje hjulene gikk av aksi
 sinde) I ein loda dei på 2 og 2 stæver til sleden
 var full. Dei brukte ikkje gjure, for skær ^{= endene} ~~ende~~
 hekk alt på plass. - Stævene drog ut dei
 larvet var same på låven - og dei skulle lesse
 av. - - - - - No for tidi bruktes dei same
 Hjulsleden både til Korn og høi.

Når dei kjøper heim høyet inn vedtorn, bruktes
 dei vetterstede - den er atos. Den hev stæne "Larvar"
 eller "Kjærne", som man leggast med, med side =

*) 5 bokker = rødt av halmen

grindum uppá. Det er mior þakklíkt einn á hafa
 þessum og grúntar uppreiðu þá den lange
 vegin det kann vera til fjellstálta - kann vera
 frá 10 til 20 km himnanfrá - stúntum stúllum
 og stúntum lungu. Nær vegin er lang er det einn
 á gæra á hafa slott lass - "þó þessum ator rökki",
 so þú má dei bruke "hærbang" - eller þjórn -
 ristur uppá til á halde rökki" - og gæru góðt
 til med den lange þangi. (á gæru - gæru - gæru)
 Þó þingi eit slott veltur lass var, er itki góðt á
 seia, det kann an þá þessu slott hæg det var, for
 det er ator skilnat þá þingi an den ymse slott
 hæg: Gjóla hæg þá vall hæg til fjalls er þingi -
 til vinturlass an dette þessu vega mið 3 eller 4 atipum
 (1 skpt. = 160 kg) Eit like atort lass myk hæg veg an
 1 skpt. Þei rekna 2 sumurlass = 1 vinturlass

Þei brukar þessi 4 best for sledur, men atúntum
 brukar dei 2 sledur for 1 best, þessum dei þessu mannskap
 nott. Sumu lesur = myk lass med ein þessum

5-6 Þei som hadde hæg saman, þessu þessu hæg saman
 - kann allt lass allt for. Det kann an þá vör
 og fjóra þessu þessu þessu. Þei heldt det for
 best á þessu frá þessum med þessu mykum var
 fjóra til og det hadde þessu snjó, so det var meir-
 fjóra. kann snjóen fjóra myk og vatn hadde fjóra
 til, mátti dei vinturmed þessu þessu til þá vör
 þessum. For det mestu mátti þessu hæg þá
 þessum þessu. Men var det mange þá "slappa" (á)
 so verk vegin anett so góð at dei þessu þessu
 þessum.

Allt som hadde hæg som atúntum þessu þessu vega,
 hadde veltu einn þessu þessu í vega fjóra.